

Särskilt yttrande till Riksbankens remissyttrande om betänkandet Att förebygga och hantera finansiella kriser (SOU 2013:6)

Karolina Ekholm

2013-06-10

Jag ställer mig bakom de grundläggande slutsatserna i Riksbankens remissyttrande om betänkandet "Att förebygga och hantera finansiella kriser" (SOU 2013:6), nämligen att det är viktigt att skapa en organisatorisk struktur för makrotillsyn i Sverige som ger beslutskraft, att detta underlättas om ansvaret för makrotillsyn läggs på en myndighet och att Riksbanken har goda förutsättningar att vara den myndigheten. Jag vill dock göra några klarläggande när det gäller min syn på några av de mer specifika förslagen som förs fram i remissyttrandet.

En central utgångspunkt för att få till stånd ett väl fungerande ramverk för makrotillsyn i Sverige är att Riksbankens analytiska kompetens på området tas tillvara samtidigt som Finansinspektionens kompetens när det gäller att faktiskt använda en del av de verktyg som kan vara effektiva för att förebygga systemriskerna tas tillvara. Av detta skäl anser jag att någon form av beslutande kommitté som involverar båda dessa två myndigheter är att föredra. Alternativet att besluten fattas inom ramen för Riksbankens nuvarande beslutsstruktur, vilket som påpekas i remissyttrandet kan vara en lämplig lösning i det fall det endast införs ett fåtal makrotillsynsverktyg inriktade på mer cykliska risker, uppfattar jag som i princip identiskt med det förslag som Finanskriskommittén lämnat i sitt betänkande. Finansinspektionen förfogar nämligen över verktyg som påverkar strukturella risker och som kan och bör användas i syfte att motverka systemriskerna. En lösning där beslut om verktyg inriktade på cykliska risker fattas inom ramen för Riksbankens nuvarande beslutsstruktur skulle därför i praktiken leda till en uppdelning av ansvaret för makrotillsynen. Det skulle då finnas behov av att samordna tillämpningen av de olika verktygen – sådana som verkar mer cykliskt och sådana som får strukturella effekter – inom någon typ av råd, ungefär som det makrotillsynsråd som Finanskriskommittén har föreslagit. I realiteten skulle alltså två myndigheter besluta om makrotillsynsåtgärder, med de olika verktyg som myndigheterna har blivit tilldelade, och samråda om tillämpningen i ett råd, utan beslutsrätt. Min uppfattning är att det i så fall är en fördel om rådet ges rekommendationsrätt, i enlighet med de resonemang kring ett rekommenderande råd som förs i remissyttrandet.

Som påpekas i remissyttrandet måste kraven på demokratiskt inflytande och medverkan såväl vid antagandet av nya verktyg som vid utnyttjande av sådana vara högt ställda. Det handlar om åtgärder som kan begränsa enskilda aktörers handlande på ett helt annat sätt än vad som gäller i penningpolitiken. Därmed blir det, som också påpekas i remissyttrandet, viktigt att riksdagen tydliggör vad som ska uppnås med makrotillsynsverktygen och inom vilka ramar de får användas, så att det blir en tydlig delegering av implementeringen till Riksbanken som myndighet. Det måste också finnas en löpande kontroll av att det givna mandatet följs och rutiner för att hantera situationen om det skulle bedömas att så inte är fallet. På detta område kan det beslutande organet knappast åtnjuta samma höga grad av oberoende som Riksbankens direktion gör inom penningpolitiken, eftersom det kan vara svårt att formulera ett så tydligt mandat, med så tydlig koppling till de verktyg som Riksbanken förfogar över, som gäller för penningpolitiken.

Enligt remissyttrandet är ett sätt att säkerställa den demokratiska förankringen och insynen att besluten om användandet av makrotillsynsverktygen fattas i samråd med riksbanksfullmäktige. Det är dock ett alternativ som är mindre lämpligt så länge det är riksbanksfullmäktige som utnämner direktionsledamöterna, beslutar om deras löner, reviderar deras verksamhet samt beslutar om deras möjligheter att få förnyade mandat. Det skulle vara svårt för direktionsledamöterna att hävda en självständig linje under sådana omständigheter. Om Riksbanksfullmäktige i sin nuvarande roll som det organ som utser och granskar direktionen ges ett större inflytande över besluten än den löpande granskning och kontroll som de utövar över penningpolitiken är min uppfattning att det är bättre att de ensamma fattar beslut om makrotillsynsåtgärderna, eventuellt efter rekommendationer från direktionen.